

הקב"ה שולח את משה לבשר לעם ישראל על גאולתם שמות פרק ו פסוק
ו - ח:

"לֵךְ אָמַר לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֵלֹת מִצְרַיִם
וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבֹדֹתָם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזָרוּעַ נְטוּיָהּ וּבְשִׁפְטִים גְּדֹלִים. (ז)
וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהֵייתִי לְכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֹתֶם כִּי אֲנִי יְקֹוֹק אֱלֹהֵיכֶם
הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבֵלֹת מִצְרַיִם: (ח) וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל-הָאָרֶץ וְגו'".

כתוב בירושלמי (פסחים פ"י ה"א): "מניין לארבע כוסות בפסח, א"ר יוחנן,
כנגד ארבע גאולות, והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי".

מבואר עפ"י דרשת חז"ל שלשונות הגאולה מבטאות מהלך מורכב
ומדורג.

הנצי"ב בהעמק דבר מסביר:

אי אפשר שעם השקוע בעבודת חומר ולבנים יוכל כהרף עין להתעלות
למדרגת מעמד הר סיני ולקבל את התורה מתוך גילוי שכינה. לכן עברו
את כל השלבים שהכשירו אותם לקבל את התורה. שלב ראשון "והוצאתי
מתחת סבלות"- הפסקת עבודת הפרך בחומר ובלבנים, אך עדיין היו
משועבדים עד שבמכת ברד החלו להוקיר את ישראל וזכו ל"והצלתי"
שהופסקה העבודה. רק במכת בכורות הגיעו למדרגת בני חורין והתקיים
בהם "וגאלתי". אחר זמן העלה אותם הקב"ה למעלת "ולקחתי" במתן
תורה בו נכרתה ברית בין הקב"ה לישראל. "וקבעו לזיכרון ארבעה כוסות,
באשר שאין דבר מאכל ומשקה משנה תואר פניו ודעתו של אדם כמו
שתיית יין המשמח לב".

תהליך החינוך המכשיר את האדם לדרגת בוגר מלומד ומוסרי מחייב
עבודה מתמשכת ומדורגת. כל שלב קובע ברכה לעצמו ומטביע את חותמו
בליבו ונפשו של המתחנך.

בליל הסדר זוכה השלחן להתכבד גם בכוס חמישית נוספת - כוסו של
אליהו.

הגר"א מבאר שכיון שיש מחלוקת אם צריך לשתות כוס חמישית. לכן מספק אנחנו מניחים את הכוס לפנינו על השלחן אך לא שותים ממנה עד שיבוא אליהו ויכריע האם צריך לשתות או לא. הספק בנוגע לשתית הכוס החמישית נובע מהשאלה האם יש כוס נוספת כנגד שלב נוסף בגאולה "והבאתי".

בעל "העמק דבר" נוקט בעמדה שונה ביחס למקור החיוב ביחס לשתית הכוס החמישית. לשיטתו מקור החיוב הוא כנגד "וידעתם כי אני ה'", ומבאר שמרגע קבלת התורה אפשר על ידי עבודה מתמשכת להתעלות למדרגת דבקות ודעת אלוקים, אלא שמדריגה זו אינה ברת השגה לכלל הציבור אלא לאנשי המעלה שבאומה. על פי זה הוא מבאר שכיון שאין חובה לכל ישראל להגיע למדרגה זו כוס זו היא מצוה ואינה חובה. מסתבר שכל אחד צריך להשתדל להתקדש ולהתעלות בדבקותו בה' כפי יכולתו, והזוכה לדבקות חייב בהודאה מרובה.

אולי ניתן לומר שלכשיבוא אליהו ונזכה לגאולה השלמה וכינוס כל נדחי ישראל יתקיים בנו "ומלאה הארץ דעה את ה'" ונהיה כולנו במדרגת ממלכת כהנים וגוי קדוש הדבקים בה' מקטנם ועד גדלם ונתחייב כולנו גם בכוס החמישית .

השבת נזכה לברך את חודש שבט, מזלו של החודש – דלי, על שם הכתוב: "יִזְל מַיִם מִדְּלִי וְזָרְעוּ בְּמַיִם רַבִּים", באחד לחודש שבט דבר משה לישראל את משנה התורה, לכן אמרו חז"ל משול אחד בשבט כיום מתן תורה. באחד בשבט נפתחים בלבות ישראל מעינות חדשים של תורה, וכל הימים שבין אחד לשבט לז' אדר, מסוגלים לזכות בהם לכוח התחדשות בעסק התורה והמצוות.

נזכה בע"ה לחודש של גשמי ברכה, רפואה שלמה, שגרה בריאה וטובה ומתוכה נזכה למעיינות חדשים של תורה

שבת מברכים שלום.

שושנה נגר